

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

13.03.2008

Deres ref.:

Saksbehandler: Hege K. Trondsen
Direkte innvalg: 51 51 67 38

Saksnr. 07/10051-6
Løpenr. 10001/08
Arkivnr. L10 &13

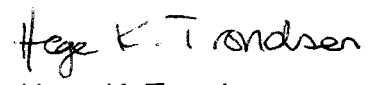
UTTALELSE UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Vi viser til ovennevnte sak som er mottatt hos fylkeskommunen til uttalelse den 10. desember 2007.

Utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming ble behandlet i fylkesutvalget i Rogaland den 11.03.2008. Vedlagt følger saksprotokoll fra fylkesutvalget og fylkesrådet for funksjonshemmede. Saksutredningen ligger også vedlagt.

Med hilsen
Regionalplanseksjonen

Per Frøyland Pallesen
regionalplansjef

Hege K. Trondsen
Rådgiver

Vedlegg:

- Saksutredning til utkast til RPR for universell utforming
- saksprotokoll fra fylkesutvalget
- saksprotokoll fra fylkesrådet for funksjonshemmede

FYLKESRÅDMANNEN I ROGALAND

Fylkesutvalget

Saksnr.: FU-37/08
Møtedato: 11.03.2008

UTTALELSE TIL UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Saksgang:	Møtesaksnr.:	Utvalg:	Møtedato	Votering:
/		FRF	07.03.2008/	
37/08		FU	11.03.2008/	

Innstilling:

Rogaland Fylkeskommune gir sin tilslutning til regjeringens forslag til Rikspolitiske retningslinjer om universell utforming med de endringer som fremgår av forelegget.

Tidligere behandlinger:

Behandling / vedtak i Fylkesrådet for funksjonshemmede 07.03.2008

Ettersendes

Saksutredning:

UTTALELSE TIL UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Trykte vedlegg:

- Høringsbrev datert 06.12.2007 med utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming samt utdypende forklaring og veiledning
 - Miljøverndepartementets temarapport *Universell utforming – begrepsavklaring, datert 26.10.2007.*
-

1. Bakgrunn:

Miljøverndepartementet har i brev datert 06.12.2007 sendt utkast til rikspolitiske retningslinjer (RPR) for universell utforming med utdypende forklaring/veiledning på høring. Formålet med retningslinjen er blant annet å sikre at planleggingen bidrar til en utvikling mot et stadig mer universelt utformet samfunn. I tillegg til å angi fysiske krav som skal etterstribes i planleggingen, inneholder retningslinjene bestemmelser om ansvarsforhold og saksbehandling. I den forbindelse stilles det tydelige krav til blant annet medvirkning, kartlegging og dokumentasjon.

Universell utforming har fått økt fokus etter at Regjeringens handlingsplan for universell utforming ble iverksatt høsten 2004. Begrepet universell utforming har etter hvert fått stor utbredelse og anvendelse både i politiske dokumenter, regelverk og faglige retningslinjer. Men da det i flere sammenhenger har manglet en konkretisering og klargjøring av innholdet i universell utforming har Miljøverndepartementet i samarbeide med Deltasenteret, utarbeidet en begrepsavklaring som er nedfelt i et sluttdokument (jf. vedlegg). Departementet anbefaler at den definisjonen og forståelsen som fremgår av dokumentet legges til grunn for videre arbeide med universell utforming på ulike sektorer.

Følgende definisjon blir lagt til grunn for begrepet:

”Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming”.

I følge Miljøverndepartementets høringsbrev er universell utforming i planleggingen alene ikke tilstrekkelig for å nå nasjonale mål om at alle mennesker i hele landet skal ha like muligheter til å utvikle sine evner og leve gode og meningsfulle liv. I utkastet foreslås det derfor også at retningslinjene bør brukes i øvrig forvaltningsvirksomhet innen de rammene sektorlovene gir.

2. Saksopplysninger:

I medhold av plan- og bygningsloven § 17-1 kan Kongen ”gi retningslinjer for den fysiske, økonomiske og sosiale utviklingen i fylker og kommuner som skal legges til grunn for planleggingen”. Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming skal legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven (PBL).

Forslag til rikspolitiske retningslinjer er en videreføring av nasjonale føringer i rundskriv "Tilgjengelighet for alle" (T-5/99 B) og tiltak BU33 i "Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne" (23.11.2004).

MD understreker at retningslinjen vil bli sett i sammenheng med øvrig arbeid med universell utforming som blant annet er oppfølging av Syseutvalgets utredning i NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet. Det blir også opplyst at det vil bli foretatt en vurdering av de økonomiske konsekvenser av forslaget til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming før Regjeringen tar endelig stilling til retningslinjen.

3. Fylkesrådmannens vurderinger:

Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser slik at de kan brukes av alle gjennom en allmenngyldig utforming av hovedløsningen. Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming vil kunne bli et verktøy for å oppnå et bedre samfunn tilgjengelig for alle, ved å tydeliggjøre ansvarsforhold, stille tydeligere krav til prosesser og fysisk utforming i planleggingen. Vi mener imidlertid det er flere forhold som bør gis bedre presisering. Generelt er det ønskelig at det i retningslinjene brukes "skal" fremfor "kan" og "bør".

Ad. punkt 2 virkeområde og formål.

Fylkeskommunen mener tverrsektorielt arbeid er spesielt viktig i arbeidet for helhetlige løsninger i arbeidet med universell utforming. Det er derfor viktig at denne retningslinjen ikke bare bør, men skal gjelde for øvrig forvaltningsvirksomhet innenfor de rammen sektorlovene gir. Jamfør retningslinjens punkt 2:

Virkeområde og formål :

Retningslinjene skal legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven. Retningslinjene bør brukes i øvrig forvaltningsvirksomhet innenfor de rammene sektorlovene gir.

Fylkeskommunen anbefaler at bør i andre setning erstattes med skal.

Ad. punkt 4 a) mulighet til innsigelse

Fylkeskommunen er også opptatt av klare rammer for bruk av innsigelse. Pr. i dag har praktiseringen av innsigelse i forhold til universell utforming i plansaker i Rogaland Fylkeskommune vært fraværende. Vi mener retten til å fremme innsigelse ved manglende utredning av universell utforming, og forslagsstillers ansvar (private eller offentlige aktører) til å utføre disse utredningene, må bli enda klarere i retningslinjene. Vi anbefaler at dette hjemles på en tydeligere måte under retningslinjens punkt 4 a) hvor det er foreslått at:

Kommunen skal:

- a) Vurdere tilgjengelighetssituasjonen i planområdet for å ivareta universell utforming i all planlegging etter plan- og bygningsloven.

Fylkeskommunen foreslår dette endret til:

"Forslagsstiller skal foreta utredninger av tilgjengelighetssituasjonen i planområdet, for å ivareta universell utforming i all planlegging etter plan- og bygningsloven. Utredningen skal være en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker".

Dette vil gi et klarere signal om at universell utforming alltid skal utredes før 1. gangs behandling av en plansak, og en presisering av forslagsstillers ansvar. Omfanget av

utredningen vil begrense seg selv i forhold til aktualitet. Det vises i den forbindelse til gjeldende praksis ved private planforslag, der private forslagsstillere utfører disse utredningene.

I *utdypende forklaring og veiledning* til punkt 4 c) er det vist til flere systemer for kartlegging av tilgjengelighet og uteområder med ulike krav til kartleggingsnivå og fagkunnskaper. For å unngå forskjellsbehandling mht. krav, bedre muligheter for oppsummering og sammenligning av status på universell utforming bør det nasjonalt utarbeides standard normer/skjemaer for kartlegging og registreringer av universell utforming, eksempelvis for offentlige bygninger og kommunikasjon. De rikspolitiske retningslinjer bør som et minimum følges opp med en veileder som sier noe om hvordan kravet og vurderinger av dette bør gjøres.

Ad. punkt 3 d)

I forhold til utredningen av tilgjengelighetssituasjonen under pkt 4 a) vil det være viktig at forslagstiller dokumenter oppfølging av medvirkning og fysisk utforming. For å ivareta dette bedre foreslå fylkeskommunen et tillegg til retningslinjens punkt 3 b):

"Forlagsstiller skal som en del av utredninger av tilgjengelighetssituasjonen, redegjøre for hvordan kravet til medvirkning og fysisk utforming er ivaretatt i planarbeidet.

Ad. punkt 3 b)

Veiledning, uttalelser og nødvendig støtte til kommunene er i praksis like sentrale oppgave for fylkeskommunen som for Fylkesmannen. Vi vil anbefale at retningslinjens punkt 3, Ansvarsforhold, bokstav b: *"Fylkesmannen skal, i samråd med fylkeskommunen, gi veiledning, uttalelser og nødvendig støtte ..."* endres til å bli i samsvar med retningslinjens veileder hvor det framgår at *"Fylkesmannen og fylkeskommunen skal ivareta universell utforming i kommunens planlegging gjennom veiledning...."*

Ad. punkt 4 c) under Krav til den kommunale planprosessen

I punkt 4 c) blir det blant annet uttrykt at *"Kommunalt råd for funksjonshemmede skal trekkes med som aktiv part i kommunens planarbeid."* Universell utforming er også et meget aktuelt tema for de kommunale eldreråd. Fylkeskommunen ser det som svært viktig at kommunalt råd for eldre trekkes inn i dette punktet i retningslinjen.

Ad. punkt 5 e) under Krav om fysiske tiltak

Retningslinjens punkt 5 e) har følgende ordlyd:

"Transportinfrastruktur planlegges utformet og tilrettelagt slik at den kan brukes av alle, i så stor utstrekning som mulig."

Rikspolitiske retningslinjer bør være entydige og ikke gi påskudd til fravikelse. Setningen *... i så stor utstrekning som mulig* kan bli vanskelig å vurdere for hvem skal avgjøre hva som er mulig og hvilke kriterier skal gjelde. Nettopp innenfor transportinfrastruktur er det svært viktig at hovedregelen om universell utforming ligger til grunn. Fylkeskommunen foreslår følgende endringer av punkt 5 e):

Transportinfrastruktur skal utformes ut fra hovedprinsippet om universell utforming. Retningslinjen vil framstå tydeligere og gir mindre rom for fravikelser.

4. Konklusjon:

Rikspolitiske retningslinjer vil kunne bli et verktøy for tydeligere krav og oppfølging i forhold til planlegging av et samfunn tilgjengelig for alle.

Det er forutsatt at man ut fra sektoransvarsprinsippet skal gjennomføre strategien universell utforming. Rikspolitiske retningslinjer understreker også at tilrettelegging vil kreve tverrsektorielt samarbeid. Rogaland fylkeskommune er opptatt av å få til et samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene for å oppnå konkrete resultater på dette området. Det er imidlertid flere områder hvor statens bidrag vil være en grunnleggende forutsetning for helhetlig tilrettelegging av bygg, utearealer, transportinfrastruktur og transportmidler.

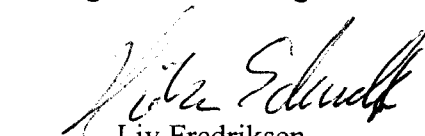
Staten bør ta ansvar for å samordne informasjon om gjeldende standarder, anbefale maler og kartleggingsmetoder for universell utforming. Det er i dag omfattende materiell på dette området som gjør det unødig vanskelig å orientere seg. Kommuner og andre aktører bør kunne henvende seg til ett sted for å søke oppdatert informasjon. En slik samordning vil være effektiv. Den vil også være viktig for å kvalitetssikre informasjon og sikre at samordningen er fullstendig mht. alle brukergrupper.

Fylkesrådmannen anbefaler at det gis tilslutning til forslaget til rikspolitiske retningslinjer med følgende endringer:

- Pkt. 2. Fylkeskommunen anbefaler at bør i andre setning i punkt 2 erstattes med *skal*. Det vil si at setningen får følgende ordlyd: *Retningslinjene skal brukes i øvrig forvaltningsvirksomhet innenfor de rammene sektorlovene gir.*
- Pkt. 4. ” *Forslagsstiller skal foreta utredninger av tilgjengelighetssituasjonen i planområdet, for å ivareta universell utforming i all planlegging etter plan- og bygningsloven. Utredningen skal være en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker*”.
- Pkt 3 d). *Forslagsstiller skal som en del av utredninger av tilgjengelighetssituasjonen, redegjøre for hvordan kravet til medvirkning og fysisk utforming er ivaretatt i planarbeidet.*
- Pkt 3 b). *Fylkesmannen og fylkeskommunen skal ivareta universell utforming i kommunens planlegging gjennom veiledning.....*”
- Pkt 4 c) Eldrerådene tas med i punktet.
- Pkt 5 e) *Transportinfrastruktur skal utformes ut fra hovedprinsippet om universell utforming.*

Forslag til vedtak:

Rogaland Fylkeskommune gir sin tilslutning til regjeringens forslag til Rikspolitiske retningslinjer om universell utforming med de endringer som fremgår av forelegget.

Liv Fredriksen
Fylkesrådmann

Terje Fatland
Fylkesdirektør

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkesutvalget
Møtedato: 11.03.2008
Sak: 37/08

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 07/10051
Tittel: **SAKSPROTOKOLL: UTTALELSE TIL UTKAST TIL RIKSP...
RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING**

Behandling:
Det ble protokollert:

Sveinung Stensland, H fremmet følgende forslag:

Rogaland fylkeskommune gir i hovedsak sin tilslutning til regjeringens forslag til Rikspolitiske retningslinjer om universell utforming med de endringer som fremgår av forelegget. Det presiseres i tillegg at:

- For eksisterende bebyggelse må det utvises politisk skjønn mht universell utforming.
- For nye prosjekt må det utvises politisk skjønn der universell utforming er et stort hinder for prosjektet realisering.

Kristine Gramstad, AP fremmet følgende forslag til endring i anbefalingen som fremgår av forelegget:

Pkt. 4

Første setning i samsvar med anbefaling.

Andre setning endres til:

Kommunen skal ha ansvar for at utredningen er en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker.

Votering:

Innstillingen med Gramstads endringsforslag tiltres med 8 mot 7 stemmer (H, SV, Ingvaldstad/FrP, Halleland/FrP) som ble avgitt for forslaget fra Stensland.

Vedtak:

Postadresse:
Postboks 130
4001 STAVANGER

Besøksadresse:
Arkitekt Eckhoffst. 1
STAVANGER

Telefon: 51 51 67 38
Telefaks:

Rogaland fylkeskommune gir sin tilslutning til regjeringens forslag til Rikspolitiske retningslinjer om universell utforming med de endringer som fremgår av forelegget, med følgende endring i pkt. 4:

Første setning i samsvar med fylkesrådmannens anbefaling.

Andre setning endres til:

Kommunen skal ha ansvar for at utredningen er en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker.

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkesrådet for funksjonshemmede
Møtedato: 07.03.2008
Sak: 11/08

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 07/10051

Tittel: **SAKSPROTOKOLL: UTTALELSE TIL UTKAST TIL RIKSP...
RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING**

Behandling:

Det ble protokollert:

Det ble fremmet følgende forslag:

Pkt. 4. 1 setning som foreslått.

Forslag til endring 2. setning:

Kommunen skal ha ansvar for at utredningen er en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker.

Votering:

Det fremsatte forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Pkt. 4. Første setning som foreslått.

Forslag til endring - andre setning:

Kommunen skal ha ansvar for at utredningen er en del av saksgrunnlaget ved 1. gangs behandling i plansaker.